

สถานการณ์

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติของประเทศไทยระบุว่าเด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษาภาคบังคับเป็นเวลาเก้าปี ภายในสิบห้าปีที่ผ่านมามีประเทศไทยได้มีการพัฒนาด้านนโยบายอันก้าวหน้ามากมาย และยังจัดให้เกิดการปฏิรูปและมาตรการต่างๆ เพื่อปรับปรุงพัฒนาระบบการศึกษาให้ดีขึ้นมาโดยตลอด

แม้ว่าจะมีความก้าวหน้าต่างๆ มากมายและความจริงที่ว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ประชากรมีรายได้ปานกลางค่อนข้างสูง แต่ระบบการศึกษาก็ยังประสบปัญหาต่างๆ มากมาย รวมถึงความไม่มั่นคงทางการเมืองและความพยายามที่จะปฏิรูประบบราชการอันล้าหลังมาโดยตลอดแต่ก็ยังไม่ได้รับการยอมรับเท่าใดอย่างสมบูรณ์นัก แม้จะมีนโยบายที่ก้าวหน้าหลายประการ แต่ก็ยังเกิดปัญหาในการนำมาปรับใช้จริง

จากการทบทวนข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการเดินทางไปสังเกตการณ์ในพื้นที่ต่างๆ โดยได้รับการมอบหมายจากองค์การยูนิเซฟและได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการจากพันธมิตรต่างๆ เผยให้เห็นว่ามีประเด็นใหญ่สี่ประการที่ระบบการศึกษาของประเทศไทยกำลังเผชิญ นั่นก็คือ:

- ประเด็นที่ 1. ความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงการศึกษาภาคบังคับ
- ประเด็นที่ 2. การศึกษาปฐมวัยที่ยังไม่ดีพอ
- ประเด็นที่ 3. การศึกษาที่ไร้คุณภาพ
- ประเด็นที่ 4. การขาดความชัดเจนเกี่ยวกับโครงสร้างและกลไกของการจัดการระบบการศึกษา

ประเด็นที่ 1: ความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงการศึกษาภาคบังคับ

1. พระราชบัญญัติการศึกษา ปี พ.ศ. 2542 รับประกันว่าเด็กทุกคนในประเทศไทยมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพโดยปราศจากการแบ่งแยก ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงประกาศเมื่อปี พ.ศ. 2548 ว่าเด็กที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ไม่ว่าจะมีความสามารถหรือได้รับการจดทะเบียนการเกิดหรือไม่ มีสิทธิจะได้รับการศึกษาทุกคน
2. รัฐบาลประกาศเพิ่มระยะเวลาการศึกษาภาคบังคับจาก 12 ปี เป็น 15 ปี ในปี พ.ศ. 2552 การเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานค่อยๆ ขยายกว้างขึ้นสำหรับเด็กจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ จำนวนเด็กวัยประถม (อายุระหว่าง 6 ถึง 11 ปี) ที่ได้เข้าโรงเรียนทั้งหมดเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 81.4 ในปี พ.ศ. 2543¹ เป็นร้อยละ 90.05 ในปี พ.ศ. 2552 (ร้อยละ 90.67 สำหรับเด็กผู้ชาย และร้อยละ 89.42 สำหรับเด็กผู้หญิง)² ในทำนองเดียวกัน จำนวนเด็กมัธยม (อายุระหว่าง 12 ถึง 17 ปี) ที่ได้เข้าโรงเรียนทั้งหมดก็เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 55.4 ในปี พ.ศ. 2543³ เป็นร้อยละ 72.22 ในปี พ.ศ. 2552 (ร้อยละ 67.88 สำหรับเด็กผู้ชาย และร้อยละ 76.74 สำหรับเด็กผู้หญิง)⁴ จากรายงานสถานการณ์เด็กและสตรี (MIC4 ปี พ.ศ. 2555) ซึ่งดูมากกว่าในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งมีเด็กเพียงร้อยละ 4.3 เท่านั้นที่ไม่ได้เข้าโรงเรียนเลย นั่นคือความจริงที่ว่าเด็กมัธยมร้อยละ 78.8 ได้เข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เด็กผู้หญิงเรียนต่อในชั้นสูงมากกว่าเด็กผู้ชาย (ร้อยละ 82.8 และ

¹ องค์การยูเนสโก (พ.ศ. 2545) รายงานการติดตามผล EFA พ.ศ. 2545 คณะทำงาน EFA Global: ปารีส

² ข้อมูลออนไลน์ขององค์การสหประชาชาติ ฉบับที่ V0.14.5 Beta กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554, ข้อมูลขององค์การสหประชาชาติ: ข้อมูลทั่วโลก, 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 <<http://data.un.org/>>

³ องค์การยูเนสโก, op.cit.

⁴ ข้อมูลออนไลน์ขององค์การสหประชาชาติ, op.cit.

ร้อยละ 74.9 ตามลำดับ) มีข้อสังเกตเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างภูมิภาคด้วย เด็กในกรุงเทพมหานครมีอัตราการเข้าโรงเรียนสูงที่สุด อยู่ที่ร้อยละ 82.0 ตามด้วยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 80.8) และต่ำสุดในภาคใต้ (ร้อยละ 71.3)

3. แม้ว่าจะมีนโยบายที่ดีต่างๆ เหล่านี้แล้ว แต่ในความเป็นจริงแล้วการเข้าถึงการศึกษายังคงน่าเป็นห่วงอยู่ในปี พ.ศ. 2555 อัตราการเข้าโรงเรียนประถมศึกษาทั้งสิ้นยังอยู่ที่เพียงมากกว่าร้อยละ 90% เล็กน้อย ซึ่งหมายความว่ายังมีเด็กอีกหลายแสนคนไม่ได้เข้าโรงเรียน (รายงานสถานการณ์เด็กและสตรี MICS 4 ปี พ.ศ. 2555) หากมองในมุมของความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชายแล้ว การเข้าถึงการศึกษาของเด็กผู้ชายกับเด็กผู้หญิงยังแตกต่างกันไปตามระดับการศึกษา แทบจะไม่มี ความแตกต่างระหว่างเพศสำหรับการเข้าโรงเรียนของเด็กวัยอนุบาลและวัยประถม อย่างไรก็ตาม หลังระดับประถมศึกษาไปแล้ว เด็กผู้หญิงจะเข้าเรียนต่อในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมากกว่าเด็กผู้ชาย นั่นคือร้อยละ 74 กับร้อยละ 68 ในพื้นที่เมือง และร้อยละ 79 กับร้อยละ 66 ในพื้นที่ชนบท และเป็นแนวโน้มที่ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนักในหลายปีที่ผ่านมา
4. การเข้าถึงการศึกษาน่าเป็นห่วงอย่างยิ่งสำหรับเด็กด้อยโอกาส แม้ว่ายังยากที่จะระบุจำนวนที่แน่นอนของเด็กด้อยโอกาสทั้งหมดได้ เนื่องจากขาดระบบจัดเก็บข้อมูลที่มีมุ่งเน้นเฉพาะเจาะจงไปที่ประชากรกลุ่มดังกล่าว อีกทั้งประชากรกลุ่มนี้ยังย้ายถิ่นฐานอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีเด็ก ๆ ที่เป็นบุตรของแรงงานย้ายถิ่น – ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติรวมถึงกลุ่มประชากรพลัดถิ่นด้วย สำหรับเด็ก ๆ ชนกลุ่มน้อยนั้น ความห่างไกลและการขาดความช่วยเหลืออย่างเพียงพอจากรัฐเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้จำนวนเด็กเข้าโรงเรียนมีน้อย เด็กจำนวนมากต้องออกจากโรงเรียนประถมเพื่อไปทำงาน ส่วนหนึ่งเป็นเพราะครูและองค์กรการศึกษาขาดความเข้าใจด้านความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติวัฒนธรรมและภาษาถิ่นภายในห้องเรียน สำหรับเด็กพิการนั้น บางโรงเรียนมีความพยายามจะจัดการอำนวยความสะดวกให้เป็นพิเศษ แต่ยังมีเด็กพิการอีกมากที่ยังไม่ได้เข้าโรงเรียนและไม่มีใครมองเห็น สำหรับบุตรของแรงงานย้ายถิ่นนั้น แม้จะมีนโยบายการศึกษาที่เปิดกว้างให้เด็กต่างด้าวและเด็กไร้สัญชาติเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขั้นพื้นฐานได้ก็ตาม แต่ข้อมูลจากรายงานสถานการณ์เด็กและสตรี MICS4 ปี พ.ศ. 2555 ยังคงแสดงให้เห็นว่ามีเด็กต่างชาติเพียงร้อยละ 82% เท่านั้นที่ได้เข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา อัตราที่ต่ำเช่นนี้เกิดจากปัจจัยทั้งที่เกี่ยวกับองค์สถาบันและประชาสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงการขาดกฎหมายที่เหมาะสมให้โรงเรียนยอมรับเด็กต่างด้าวให้เข้าเรียนในระดับที่เหมาะสม การขาดครูและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ปรับให้เหมาะสมกับความ ต้องการและความเป็นจริงของเด็กต่างด้าว ทศนคติแง่ลบที่บางโรงเรียนมีกับการสนับสนุนและให้การศึกษากับเด็กต่างด้าวและเด็กไร้สัญชาติ การย้ายถิ่นฐานบ่อยๆ เพื่อหางานทำก็มีส่วนทำให้บุตรหลานของแรงงานข้ามชาติต้องออกจากโรงเรียน เด็ก ๆ บุตรหลานแรงงานข้ามชาติจำนวนมากประสบปัญหาในการศึกษาต่อหลังกลับบ้านแล้ว เพราะพวกเขาไม่ได้รับประกาศนียบัตรทั้งจากประเทศไทยและประเทศบ้านเกิด
5. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กๆ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังเป็นความท้าทายอย่างยิ่ง เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดภาคใต้ที่ดำเนินมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 มีผลกระทบร้ายแรงต่อระบบการศึกษา เนื่องจากครูตกเป็นเหยื่อความรุนแรงและโรงเรียนประถมศึกษาหลายแห่งถูกทำลายหรือจำเป็นต้องปิดลงเนื่องจากเหตุการณ์รุนแรงต่างๆ ที่เกิดขึ้น จำนวนนักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในชายแดนภาคใต้น้อยกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนที่เข้าศึกษาในโรงเรียนเอกชนหรือกลุ่มนักเรียนที่พูดภาษามลายูปัตตานีเป็นภาษาหลัก โรงเรียนชั้นประถมศึกษา 700 โรงเรียนจากจำนวนทั้งหมดมากกว่า 800 โรงเรียนนั้น เด็ก ๆ จะพูดได้แต่ภาษามลายูปัตตานี ในขณะที่หลักสูตรของทางโรงเรียนสอนด้วยภาษาไทย ทำให้เด็กจำนวนมากมีผลการเรียนไม่ดีเท่าที่ควร

ประเด็นที่ 2: การศึกษาปฐมวัยที่ยังไม่ตีพอ

แม้ว่าการเข้าเรียนอนุบาล (เช่น การเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลต่างๆ) ไม่บังคับแต่ควรได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนสำคัญที่ขาดไม่ได้สำหรับการศึกษาระดับพื้นฐาน ดังนั้นนโยบายสำหรับการศึกษาระดับปฐมวัยจึงกล่าวว่า เด็กทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ 0-5 ปีควรได้รับโอกาสพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพของตน โดยให้มีศูนย์ดูแลเด็กเล็กและสังคมทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้เกิดการให้บริการและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับท้องถิ่นและการพัฒนาตามวัยของเด็กแต่ละคน

1. ข้อมูลจากรายงานสถานการณ์เด็กและสตรี MICS4 พ.ศ. 2555 แสดงให้เห็นว่า เด็กวัย 3 ปี ร้อยละ 75 และร้อยละเกือบ 93 ของเด็กวัย 4-5 ปีเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เมื่อนำมารวมกันแล้วพบว่ามียุวกวัย 3-5 ปีเพียงร้อยละ 84 ได้เข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นอกจากนี้เด็กอายุ 0-3 ปีประมาณร้อยละ 13 หรือนับเป็นจำนวนเด็ก 390,000 คนยังไม่ได้รับการดูแลที่ดีพอ เด็กต่างด้าวอายุระหว่าง 4-5 ปี เพียงร้อยละ 55 ได้เข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และร้อยละ 20 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังมีคุณภาพต่ำ ขาดผู้ดูแลเด็กที่เพียงพอ และขาดอุปกรณ์ต่างๆ อยู่มาก
2. นอกจากปัญหาการเข้าถึงการบริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแล้ว ยังคงขาดความเข้าใจในความสำคัญของการพัฒนาเด็กเล็กแบบองค์รวมว่าควรมีอะไรบ้างและจะนำไปเชื่อมโยงกับระดับการศึกษาต่อไปในอนาคตอย่างไร พ่อแม่และผู้ดูแลเด็กยังคงมีความคาดหวังผิดๆ ว่าการส่งบุตรไปศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลเป็นการให้เด็กได้รับ 'การเตรียมประถม' แทนที่จะเป็นการพัฒนาแบบองค์รวมมากขึ้น วิธีการดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ไม่ดีพอและขาดความคงเส้นคงวายังทำให้เกิดความเข้าใจผิดนี้มากขึ้น ยังมีหลักฐานสนับสนุนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ว่า การพัฒนาเด็กเล็กที่มีคุณภาพเป็นรากฐานสำคัญยิ่งสำหรับการหัดอ่านเขียนในชั้นประถมศึกษาตอนต้นและผลการเรียนที่ดีขึ้นอย่างมาก กระนั้นเราพบข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่ายังมีความแตกแยกระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งทำให้เด็กมีผลการเรียนไม่ดีในชั้นต้นๆ การศึกษาก่อนเข้าโรงเรียน รวมถึงการเข้าโรงเรียนอนุบาลมิได้ถูกมองว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งของการศึกษาระดับพื้นฐาน และยังไม่มีอยู่ในแผนงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้จึงยังขาดความต่อเนื่องระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับโรงเรียนประถมศึกษา หลักสูตรยังไม่สอดคล้องกันและขาดการฝึกอบรมครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ซึ่งเน้นการพัฒนาแบบองค์รวมโดยมีการพัฒนาเด็กเป็นจุดศูนย์กลาง) และครูชั้นประถม (ซึ่งมุ่งเน้นเนื้อหาการเรียนเป็นรายวิชา)
3. ข้อมูลจากรายงานสถานการณ์เด็กและสตรี MICS4 พ.ศ. 2555 แสดงให้เห็นว่า น้อยกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 42.7) ของเด็กอายุตั้งแต่ 0-59 เดือนอาศัยอยู่ในบ้านที่มีหนังสือสำหรับเด็กอย่างน้อยสามเล่ม สัดส่วนของเด็กที่มีหนังสือมากกว่า 10 เล่มลดเหลือเพียงร้อยละ 14.2 ในขณะที่ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างเพศ แต่เด็กในเมืองดูจะมีโอกาสเข้าถึงหนังสือสำหรับเด็กมากกว่าเด็กที่อาศัยอยู่ในชนบท สัดส่วนของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่มีหนังสือสำหรับเด็กมากกว่า 3 เล่มขึ้นไปนั้นอยู่ที่ร้อยละ 50.4 ในชุมชนเมือง เทียบกับร้อยละ 37.9 ในพื้นที่ห่างไกล

ประเด็นที่ 3: การศึกษาที่ไร้คุณภาพ

1. หลายปีก่อน ระบบการศึกษาของประเทศไทยเคยเป็นตัวอย่างที่ดีให้ประเทศอื่นๆ ทำตาม โรงเรียนในประเทศไทยส่วนใหญ่มีอุปกรณ์พร้อมแม้ในพื้นที่ชนบท หลายโรงเรียนใช้วิธีการสอนแบบมีเด็กเป็นจุดศูนย์กลาง ทำให้นักเรียนได้ทั้งความรู้และทักษะชีวิต

2. อย่างไรก็ตาม ระบบการศึกษาของประเทศไทยกลับมีแนวโน้มดุดอยลงเรื่อยๆ ไม่ว่าจะเทียบกับตัวเองหรือเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเดียวกันหรือนอกภูมิภาคก็ตาม ประเทศไทยยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านคุณภาพการศึกษาอยู่ด้วย ขณะที่นักเรียนในกรุงเทพมหานครและพื้นที่เมืองซึ่งพัฒนาแล้วมีผลการเรียนดี แต่นักเรียนในโรงเรียนกันดารห่างไกลยังคงตามไม่ทัน แม้ผลการเรียนจะเป็นเพียงวิธีหนึ่งในการวัดคุณภาพของระบบการศึกษา แต่ผลคะแนนที่ตกต่ำของนักเรียนไทยในการทดสอบระดับนานาชาติยังคงน่าเป็นห่วง
 - ผล ONET: คะแนน เฉลี่ย ONET ครั้งล่าสุดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่ำกว่าร้อยละ 50 % ในหกวิชาจากจำนวนทั้งหมด เจ็ดวิชา* เด็กที่มาจากรอบครัวยากจนและเด็กพิการมีผลคะแนนต่ำยิ่งกว่านั้นอีก
 - ผล PISA พ.ศ. 2555: ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 48 ในวิชาวิทยาศาสตร์และการอ่าน อันดับที่ 50 ในวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งล้าหลังกว่าสิงคโปร์และเวียดนามและต่ำกว่าระดับเฉลี่ยของ OECD ผลการวัดผล PISA ยังชี้ให้เห็นอีกด้วยว่ามีความเหลื่อมล้ำอย่างรุนแรงระหว่างเด็กในกรุงเทพมหานครและเด็กชนบท
 - ความรู้ภาษาอังกฤษ: นักเรียนไทยมีผลคะแนน TOEFL ต่ำสุดใน ASEAN** ดัชนีความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยคือ 55 จาก 60 (เทียบกับเวียดนามที่ 28 และจีนที่ 34)
 - คะแนน TIMSS พ.ศ. 2554: วิชาคณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คือ 458 จากค่าเฉลี่ย 500 ของ TIMSS และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สองคือ 431 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทำคะแนนวิชาวิทยาศาสตร์ได้ 472 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สองอยู่ที่ 427
3. ผลการสอบวัดผลระดับชาติที่ผ่านมาแสดงให้เห็นถึงผลการเรียนที่ตกต่ำในวิชาหลัก ทั้งในระดับประถมและมัธยมศึกษา
4. นักเรียนในประเทศไทยไม่ได้รับการเตรียมให้พร้อมสำหรับโลกแห่งการทำงาน ระบบการศึกษายังคงล้าหลังกับโลกแรงงานที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งภายในประเทศและภายในภูมิภาค

ประเด็นที่ 4: การขาดความชัดเจนเกี่ยวกับโครงสร้างและกลไกของการจัดการระบบการศึกษา

1. คุณภาพการศึกษาที่ต่ำแสดงให้เห็นว่าการลงทุนด้านการศึกษาไม่ได้ผลและขาดทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขณะที่ร้อยละ 25 ของงบประมาณรัฐถูกจัดสรรให้กับการศึกษา แต่ก็ไม่ได้ถูกนำไปใช้เพื่อการจัดหาทรัพยากรการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพ
2. มีการใช้เงินจำนวนมากไปกับการสร้างอาคารเรียนแต่โรงเรียนเล็กๆ และห่างไกลได้ประโยชน์จากการลงทุนนี้น้อยมาก การจัดแบ่งงบประมาณที่ไม่เท่าเทียมกันทำให้เจ้าหน้าที่การศึกษาในท้องถิ่นทำอะไรได้ไม่มากนัก ภูมิภาคที่ยากจนได้รับงบประมาณต่อนักเรียนแต่ละคนเท่ากับภูมิภาคที่มีเงินมากกว่า มีระบบการประเมินผลและทดสอบคุณภาพทั้งภายในและภายนอก แต่ยังคงขาดการประสานงานที่ดีระหว่างกัน การประเมินเหล่านี้ต้องเสียเวลาในการเตรียมและจัดทำเอกสารมาก ทั้งสำหรับผู้อำนวยการโรงเรียนและครู ทำให้มีผลกระทบกับการเรียนการสอนของพวกเขา
3. เนื่องจากการขาดประสิทธิภาพในการจัดการและจัดสรรทรัพยากร โรงเรียนร้อยละ 65 ยังไม่อยู่ในระดับที่ 'น่าพอใจ' ในแง่ของผลการเรียนของนักเรียน คุณภาพของครู และการบริหารจัดการโรงเรียนโดยรวม

4. การสนับสนุนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) ที่ให้กับโรงเรียนยังคงมีจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนที่ห่างไกลความเจริญ การกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่สำนักงานองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นยังไม่สำเร็จสมบูรณ์แท้จริง ขาดการประสานงานที่ระหว่างเจ้าหน้าที่ส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ขณะที่ สพท. ยังคิดว่าคำสั่งต้องมาจากส่วนกลางและมีกฎเกณฑ์บังคับให้พวกเขาตัดสินใจอะไรไม่ได้มากนัก ดังนั้นจึงไม่สามารถให้การสนับสนุนโรงเรียนต่างๆ อย่างสร้างสรรค์หรือช่วยแก้ปัญหาบางอย่าง แต่ในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ส่วนกลางก็ยังคิดว่าเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นขาดความรู้ความสามารถและความเข้าใจเกี่ยวกับการกระจายอำนาจดีพอ

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ได้ดำเนินงานด้านการศึกษามีส่วนในการสนับสนุนช่วยเหลือประเทศไทย อาทิ

1. องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ได้ทำปฏิบัติงานร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ และเชียงราย ในการให้การศึกษากับกลุ่มเด็กด้อยโอกาสจำนวน 2,895 คน (แม่ฮ่องสอน 860 คน เชียงใหม่ 1590 คน และเชียงราย 45 คน) มีครูชนเผ่าจำนวนประมาณ 40 คน ที่ได้รับการสนับสนุนเงินงบประมาณและการเสริมสร้างศักยภาพในการสอนภาษากระเหรี่ยงและภาษามูเซอในจำนวนประมาณ 40 ชุมชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โครงการนี้ยังครอบคลุมไปถึงกลุ่มเด็กด้อยโอกาสที่ติดตามผู้ปกครองเข้ามาทำงานในจังหวัดเชียงใหม่ด้วย ตัวอย่างเช่นในอำเภอฝางที่มีโรงเรียนไร้สัม ซึ่งเป็นการบริหารจัดการศึกษาเพื่อเด็กต่างด้าวโดยการสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้จำนวน 8 แห่ง สนับสนุนเด็กจำนวน 306 คน และอีกตัวอย่างคือโรงเรียนวัดป่าเป้าที่สนับสนุนเด็กอีกจำนวน 271 คน ตัวอย่างเหล่านี้ขององค์การยูนิเซฟประเทศไทย โครงการที่แสดงความยืดหยุ่นและรูปแบบที่สนองต่อความต้องการของชุมชน หน่วยงานภาคเอกชน เพื่อเป็นการศึกษาในทางเลือกหนึ่งในการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กต่างด้าวด้วย
2. องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ยังได้สนับสนุนส่งเสริมการเรียนการสอนที่ใช้ภาษาแม่เป็นสื่อในการเรียนรู้ โดยได้ทดลองนำร่องการใช้ภาษามาลายูปัตตานี ร่วมกับสถาบันภาษาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยมหิดล ราชบัณฑิตยสถาน SIL และ สถาบันราชภัฏยะลา ในการทดลองใช้ภาษามาลายูปัตตานีในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ณ โรงเรียนจำนวน 12 แห่งในจังหวัดภาคใต้
3. องค์การยูนิเซฟประเทศไทย ได้ร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำศูนย์รวมสื่อการศึกษาด้านทักษะชีวิต ซึ่งเป็นการบูรณาการการศึกษาด้านทักษะชีวิตในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมีสื่อที่เผยแพร่สามารถเข้าได้ถึงใน <http://lifskills.obec.go.th/> นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนอยู่ประมาณ 42 แห่งทั่วประเทศที่ได้ดำเนินการนำเอากระบวนการบูรณาการทักษะชีวิตไปใช้ในสถาบันการศึกษาที่องค์การยูนิเซฟ สนับสนุนอยู่ในขณะนี้
4. องค์การยูนิเซฟประเทศไทย ยังได้ดำเนินการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ปี 2551 โครงการนี้ได้รับการติดตามดูแลโดยสำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สพฐ. โดยได้เริ่มที่ 14 โรงเรียนในประเทศไทย ซึ่งต่อมาได้จัดทำเอกสารคู่มือที่ได้รับการเผยแพร่ไปยังอีก 10,000 โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอีกด้วย
5. องค์การยูนิเซฟประเทศไทย ยังได้ร่วมดำเนินงานกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการติดตามการใช้งบประมาณที่มีประสิทธิภาพโดยใช้กระบวนการติดตามการใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายภาครัฐ (PETS) ร่วมกับกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อที่จะติดตามการใช้งบประมาณการเรียนฟรี 15 ด้วย

